

Bekeringsschets van een anoniem inwoner van Zoutelande

na de tijd van de Afscheiding, ca 1836

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2016**

Bekeringsschets van een anoniem inwoner van Zoutelande na de tijd van de Afscheiding, ca 1836

Eigenhandig handschrift waarvan het begin ontbreekt

... Maar och helaas, het duurde niet lang of dat leven begon bij ogenblikken weer zo te verduisteren, dat ik moest gaan vragen en uitroepen, of het nog wel ware genade was. Waarop ik de Heere heilig drong om te weten of het nog wel genade was of niet. Ik wenste geen stap verder te gaan voordat Hij mij dat toonde. Hetwelk de Heere beliefdde te doen des morgens om 3 uur. Als ik mijn vissers beroep uitoefende was het als ik naar de hemel zag, of er een ladder van de aarde naar de hemel geplaatst was waarop ik mijn netten uit de hand liet vallen en uitriep van verwondering, dat de hemel was geopend.

Toen kreeg ik het vorige weer te ondervinden en te geloven. Ja zelfs zó, dat ik uitriep, dat zelfs geen 10 leraren het mij meer zouden afnemen. O, ik mocht leerde meer en meer zien hoe eng dat de weg is die ten leven ligt en dat het in het begin, midden en einde genade zal moeten wezen.

Na dit nu weer genoten te hebben kwam er deze woorden met kracht op mijn gemoed: *gij zijt gewogen en te licht bevonden*. En in die toestand leefde ik wel een maand lang, zodat ik nauwelijks kon eten of drinken en had ook geen vrijmoedigheid om er uit te spreken. Tot zo lang dat de Heere Zijn gerechtigheid in mijn hart indaalde waardoor mijn ziel weer met blijdschap vervuld werd. Want ik ondervond als Christus gerechtigheid niet in de schaal gelegd werd tegenover mijn zonden, ik altijd te licht zou bevonden worden.

Maar ik moest ondervinden en iedere mag er wel op bedacht zijn, als er iets van dat hemels vuur in de ziel daalt, de draak er ook spoedig bij is om hetzelfde, was het mogelijk, geheel uit te blussen. Want daar leven is daar is ook een wettige strijd aanwezig; want daar geen strijd is, daar is ook geen leven geweest.

Het gebeurde ook in deze tijd dat de Heere om der zonde wil met Zijn oordeel over de aardappelen kwam en wij geen eten meer konden krijgen.¹

En zo besloten de kerkenraad² en degene die veel goederen hadden om op een zekere dag bij malkander te komen; hetgeen ook gebeurde. Maar ik werd voor mij zelf een gewaar, dat die weg vleselijk en diensvolgens buiten God was. In welke weg de Heere mij ook voorkwam, dat ik niet gaan moest.

Maar die dag komende hebben zij mij ook ontboden om voor de vergadering te komen. En daar gekomen zijnde werd mij gevraagd, of ik voor mijzelf kon zorgen. Waarop ik antwoordde, dat ik nog nooit voor mijzelf had kunnen zorgen, maar dat ik een man had die voor mij zorgde, maar dat zij die man niet kenden.

Toen zeiden ze, dat ik middellijk moest spreken.

Waarop ik hem antwoordde, dat zij voor hen zelve niet recht middellijk in dat stuk konden spreken.

Toen vraagden ze mij, waarom niet?

¹ Aardappelziekte vond plaats in 1845 en 1846

² Predikanten van Zoutelande

B. Fijnebuik	1833 - 1836
P. Hagoort	1836 - 1839
A.J. Molenaar	1839 - 1843
A.C. Montijn	1843 - 1851
D.Niessen	1852 - 1856
J.Ch.S. Thomas	1857 - 1859

Waarop ik het uit de volheid van mijn gemoed hen openlijk moest aanzeggen, dat zij onbekeerd waren. En een gevolglijk veel te middellijk te werk gingen en niets anders kon doen als menselijk te werk gaan.

Maar zij wilden toch tegen de winter in mijn nood voorzien, zodat wij om de 3 dagen een dag werk kregen. Maar voor de tweede maal komende zeiden zij, dat ik naar de schoolmeester moest gaan. En daar kreeg ik ten antwoord dat ik niet meer moest werken, omdat ik een man had om voor mij te zorgen.

Toen vroeg ik, wie die man was die voor mij zorgen zou. En hij zei van P. Vrage naar wie ik toen ging en vroeg hem of hij voor mij gesproken had? Want zei ik hem, gij zijt zelf van uw brood niet verzekerd. Dat zien wij in Job die de ene dag de rijkste was en de andere dag de armste.

In die tijd voelde mijn ziel behoefte om in het kerkelijk standpunt de rechte weg in te slaan. Waarin de Heere mij voorkwam met deze woorden: *gaat op de vorige weg en vraagt naar de oude paden van uw vaders en wandel is in dezelve*. De Heere deed ze mij vinden daar mijn ziel rust in vond. Toen voelde ik begeerte om niet weer tot de Baäl daar ik uitgelopen was terug te keren uit vrees van mijn armoede.

Maar toen ging ik mijn uitvluchten zoeken bij Vijgeboom,³ om redenen dat ik daar de oude waarheid gevonden had. En bij hem komende zei ik tot hem mijn gehele weg.

Waarop hij mij de woorden zei die ik zeggen moest. Maar ik was geen 10 minuten van hem vandaan, of ik was alles vergeten en met veel angsten en bestrijdingen tot bij Zoutelande komende kon ik bijna niet meer lopen vanwege de ziele banden die om mij geslagen werden. En tot de hemel roepende sprak de Heere met deze woorden tot mijn ziel, uit de Hebreëen het 10e kapittel het laatste vers. *Maar wij zijn niet van degenen die zich onttrekken ten verderve maar van degenen die geloven tot behoudenis der ziel*. O, Heere maak dit dienstbaar om van de mensen af te leren zien!

Maar och, de Heere doet nooit geen werk of de duivel is onder Gods toelating er aanstonds bij om het te beproeven.

Want het werd winter en begon sterker te vrezin, zodat mijn gewin ophield. Want ik kon niet vissen, waardoor de nood zo hoog geklommen is, dat ik mijn laatste maal kleine aardappels op ging eten. Maar o, mijn geliefde vrienden, nooit heb ik beter maal gehad dan toen. Want ik moest maar aanzitten en de Heere diende mij.

Maar mijn verspieters met mijn toestand bekend gemaakt zijnde, gingen zij naar de domenie en maakte hem mijn toestand bekend. En zij boden mij 3 gulden in de week aan als ik weer naar de kerk wilde komen.

Toen heb ik die dagen met veel bekommernis doorgebracht. Maar toen het zaterdag aankwam en ik in de donkere begon te komen was mijn roepen tot God om bijstand. Maar bevond die avond een gesloten hemel en kon die nacht ook niet slapen. En 's zondags morgens om 4 uur opgestaan. En daar was het of de hemel werd geopend en toen sprak de Heere met deze woorden uit de profeet Jeremia, het 23e kapittel het 23e en 24e vers. *Ben Ik een God van nabij, spreekt de Heere en niet een God van verre. Zou zich iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen dat Ik hem niet zou zien, spreekt de Heere. En vervul Ik niet de hemel en de aarde, spreekt de Heere*.

Toen ondervond en geloofde ik met toeëigening voor mijzelf dat ik de ganse wereld met Hem bezat. Waarop ik roepende bleef aan de troon der genade. En de Heere beliefdde ook mijn gebed te verhoren. Want 2 uren van de plaats af daar ik woonde, daar woonde een

³ Johan Willelm Vijgeboom was een van de eerste afgescheiden oefenaars, wonend te Axel. In 1835 vestigde hij zich in Middelburg. Oop verzoek van Jhr. Versluijs preekte hij in zijn Buitenverblijf op St. Jan ten Heere. Van 1841-1845 diende hij de Afgescheiden gemeente te Zierikzee. Zijn laatste levensjaren verbleef hij in Middelburg waar hij op 22 juli 1845 stierf.

zuster in den Heere, dewelke deze woorden kreeg: *gedenk uwen armen broeder*; en tevens openbaarde de Heere haar ook wat mijn gebrek was. En tot beproeving zond zij 2 personen om te komen zien naar mijn toestand. Dewelke zij overeenkomstig vonden zoals gezegd was. O, wat ondervond ik veel leven in God als ik zag dat Hij Zijn volk als dienstknechten wilde gebruiken om in mijn nooddrift te voorzien. En gij die veel goederen hebt boven uw medebroeders en zusters, zult ook wel eens ondervonden hebben, hoe zalig het is om blijmoedig de Heere te dienen in de behoeften van Zijn arm volk te vervullen; en indien gij het nog nooit ondervonden hebt, bid er dan de Heere om dat Hij u losmake van uw goederen, opdat gij er Hem mee moogt dienen. In deze en meer andere wegen ondervond ik de kracht van deze woorden: *vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen maar uit alle dezen redt hem de Heere*.

Want het gebeurde ook met een storm dat ik mijn boot verloor en ik also weer in grote nood kwam waarin mij enige boeren kwamen opzoeken en mij aanraden om met een bedelschrift rond te gaan; tot hetwelk ik ook veel zin gevoelde om te doen. Tot hetwelk ik echter niet kon overkomen door de kinderlijke vreze die ik voor God had en het bezwaar dat ik er tegen gevoelde. Waarop ik mijn toestand voor de Heere moest brengen. Waarop ik deze woorden kreeg: *wat gemeenschap heeft de gelovige met de ongelovigen*. Toen ondervond ik dat ik die weg die zij mij hadden aangeraden niet mocht inslaan. Waarop ik naar Vlissingen toeging waren mij een boot werd toegezegd waar ik f 36 onkosten aan had; en had zelf geen cent er aan te geven; en nochtans eer het avond was geworden was alles voldaan. Zo beliefdde de Heere Zijn eigen werk te bekronen.

Och, zo kan een mens een weg hebben die recht schijnt, maar van welke het einde paden des doods zijn. Och, mochten wij in veel ons natuurlijk beeld zien in de vervloekte vijgeboom van welke geen vrucht meer voortkomt in der eeuwigheid.

In die weg van afhankelijkheid van 's Heeren zorg heb ik 3 jaar geleefd. Zodat ik kon zeggen, *dat mijn broodkast in de hemel was*. Maar ik moet getuigen nooit geen zaliger leven te hebben gehad. Door ondervinding kan ik een ieder aanraden die in zulke wegen verkeert om toch hun noden alleen aan God te openbaren. Want anders verliezen de wij Hem in Zijn uitredding in onze wegen. Ik kon ook mijn zaken wel aan anderen geopenbaard hebben waarnaar zij mij ook wel eens vroegen, maar dan ondervond ik klaar als ik dat deed, dat ik de Heere in Zijn nabijheid verloor. Het is mij onmogelijk om alles op papier te zetten hetgeen ik in die tijd heb mogen genieten.

Nu zou ik verder iets van mijn zielstoestand schrijven.

Ik heb nu 3 jaren op de beloften geleefd en indien ik ze in haar vruchten genoot dan dacht ik dat mijn geloof goed was. In die tijd zeiden ze tegen mij, *dat het mij nog alles moest ontvallen*. Nochtans geloofde ik dat er geen groter geloof bestond. En toch als het duister werd dacht ik nog verloren te zullen gaan.

Het gebeurde eens dat ik op het strand was, dat de Heere aan een mij vroeg: Simon, zoon, hebt gij Mij lief? Tot 3 keren toe, zodat mijn ziel eronder van liefde wegzonk en ik uitriep: *Heere Gij weet alle dingen, Hij (= Gij) weet dat ik U liefheb*. Zo heb ik een geruime tijd geleefd. Dan was het donker en dan licht.

De Heere is wonderlijk in alle Zijn doen. Indien de Heere u een belofte schenkt wees dan toch voorzichtig want gij zult bevinden dat het uw ziel verzwart, namelijk als het in ons voordeel is. Want mijn ziel kreeg de belofte door deze woorden: *een vreemd volk dat U niet kende zal tot U lopen om de Naam des Heeren wil*. Och, ik ondervond dat de duivel maar tot nut is voor Gods volk. Want het duurde een lange tijd dat de woorden mij te groot voorkwamen, namelijk *om de Naam des Heeren wil*.

In deze weg heb ik 10 jaren moeten wachten eer die belofte vervuld is. Toen ondervond ik als Hij komt om de zelve te vervullen, dat wij niet naar de belofte behoeven te zoeken. Maar schaamte moest mijn aangezicht bedekken over mijn wantrouwen aan God en blijdschap vervulde mijn ziel over Zijn getrouwigheid.

Toen begon de Heere mij voor te bereiden om de vrije genade te leren kennen, in een groter trap en mate. Hiertoe beliefdde de Heere te gebruiken de woorden uit Johannes het 14e kapittel het 1e vers. *Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anders zou Ik het u gezegd hebben. Ik ga heen en om uw plaats te bereiden*, en wat er meer volgt in het 3e en 4e vers. Waardoor mijn ziel zo met de liefde vervuld werd, dat ik meende de hemel in te gaan.

Maar als die woorden met kracht op mijn gemoed kwamen, was het alsof ik weer genadeloos raakte, zodat ik uitriep: *och, wat heb ik spijt dat ik bij Gods lieve volk geweest ben*; en mocht bijzonder ondervinden de uitspraak van Maria: *Heere, waart Hij (= Gij) hier geweest, mijn broeder was niet gestorven*. Waarop ik uitriep: *dat het voor eeuwig verloren was*.

En ik openbaarde aan Maatje Willeboordse de angsten daar ik in verkeerde. En die antwoordde mij, *dat ik in goede handen gevallen was*. Waarop ik uitriep: *dat ik niets kon aannemen als het mij uit de hemel niet gegeven werd*.

Dit duurde tot het gemis van Hem op het zwaarst was. En toen kwamen deze woorden mij voor: *wist gij niet dat Ik deze dingen moest lijden en alzo in Mijn heerlijkheid ingegaan?* Waarop mijn nood nog al hoger kwam. En op het hoogste kwamen die woorden op mijn hart: *ziet waarlijk een Israëliet in welke geen bedrog is*. Waarop ik uitriep, *dat Hijzelf het bedrog eruit gedreven had*. Waarop ik weder een gesloten hemel vond. En het was even eens of ik door een muur moest heen dringen. Waarop die woorden op mijn hart kwamen, *dat Hij gekomen was om de gebondenen te ontbinden en de gevangenen opening te geven en hen een blijde boodschap te brengen*.

Toen was mijn uitroepen: *och, mocht dat mij eens gebeuren*.

En de Heere beliefdde mijn geroep te verhoren; op Zijn eigen tijd stak Hij Zijn hand tot mij uit en schonk mij een hand des geloofs. En bij het overgaan toen leerde ik vrije genade kennen en ondervinden. O, toen heb ik mijzelf duizendenmaal overgegeven en ben toen uit vrije genade overgenomen.

Indien ik ooit Avondmaal heb gehouden en dan is het toen geweest. En onder die woorden: *neemt, eet, dat is Mijn lichaam dat voor u gebroken is*, ontving mijn ziel grond. Toen zat mijn ziel aan in het gelove. En ik ondervond de vastigheid van het Verbond.

Zo ondervond ik ook de kracht van die woorden Psalm 16 vers 6: *de snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij ten deel geworden*. Toen moest ik uitroepen: *de hemel en de aarde daar ik opsta, is nieuw geworden. Ziet het oude is voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden*.

Want ik kon met Paulus zeggen: *dat ik niemand naar het vlees kende*. Want ik dacht niet meer de zondige aarde te bewandelen. Dat woord: *Ik ga heen was mijn dood en het woord Ik kom weder, was mijn verlossing*.

Toen werd ik in dat Vaders huis ingebracht waarop die plaats zo vervuld werd met de Heilige Geest, dat ik niet weet of het in het lichaam of buiten hetzelfde geschiedde. God weet het. Maar toen ik daar in verkeerde sprak de Heere deze belofte tot mijn ziel: *de Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u bevestigen*. En nu stond ik op de rechte plaats daar ik was aangesloten in die belofte krijgende: *alles wat gij in Mijn Naam zult bidden zal u gegeven worden*. Toen riep ik uit: geen mens meer nodig te hebben. want dat ik de Vader in de hemel had.

O mensen, gij zijt zo blij als ge hier beneden aan een kerk aangesloten zijt. Maar ik zegge u als gij Boven niet aangesloten zijt met uw zielestaat, dat het u niet zal baten.

Toen kreeg ik te zien hoeveel ik mijn leven in het genieten had gevonden. En dat is ook Gods gewone weg om het schadelijke dat wij als grond voor onze ziel ervan maken te ontdekken. Want dan ondervinden wij ook dat wij geen kracht in onszelf hebben om de zonden te laten, maar dat wij de weg en de kracht buiten onszelf moeten zoeken.

Toen werd ik ingeleid Openbaring 22e kapittel het 8e vers, laatste gedeelte, deze woorden: *en viel ik neder aan de voeten des engels die mij deze dingen toonde*. En toen kreeg ik te zien en moest uitroepen, dat er nog nooit groter beeldendienaar zoals ik mijzelf bevond, in de Roomse kerk geweest was. Want ik zag dat ik maar voor engelen en niet voor Hem, die de Engel des Verbonds is, neer gevallen was.⁴ Zo mocht ik ondervinden nog nooit de taal van Petrus gekend te hebben, daar hij zeide: Hij (= Gij) *zijt de Christus de Zoon des levendigen Gods*. Waarop hij ten antwoord kreeg: *vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard maar Mijn Vader die in de hemelen is*.

Het gebeurde ook op een zekere keer dat ik op een reis zijnde van Zoutelande naar Westkapelle door de Heere bepaald werd bij Zijn oordelen over ons land en volk. Zo werd ik op dat ogenblik gelovig werkzaam gemaakt met het teken dat God gaf door Zijn oordelen over de aardappelen en om te bevestigen dat Hij met Zijn oordelen zou doortrekken. Zo bepaalde de Heere mij bij de regenboog van Noach waardoor de Heere mij als aanwees Zijn vast en onveranderlijk voornemen om niet meer op te houden om zijn oordelen over ons land en volk uit te storten. Toen moest ik ondervinden dat er voor de kerke Gods voortaan geen betere weg zou wezen als in dezen met al Gods oordelen eenswillend te zijn.

Toen beliefdde de Heere mij ook te bepalen bij de oorzaken van de oordelen, namelijk de zonden en de goddeloosheid van ons land en volk. Door welk gezicht ik zo eenswillend met Hem ben geweest dat ik volkomen ons land en volk met Hem kon veroordelen. Toen heeft de Heere het gebed van mij weggenomen, zodat ik de oordelen niet meer kon afbidden; maar in deze weg, hoe zwaar ook, eenswillend moest wezen.

Maar wat Gods kerk aangaat daarvoor geloof ik, zal een gebed blijven zolang als er een kerk op aarde is. En wat de leden der kerk aangaat toonde mij de Heere dat degene die alleen van de leugen tot de uitwendige waarheid zijn gekomen, zullen afvallen en de kerk vervolgen. Dat toonde mij de Heere in de grote schare in die van de broden gegeten hadden van welke er geen bij Hem bleven dan Zijn discipelen die konden betuigen: *tot wien zullen wij heengaan? Hij (Gij) hebt de woorden des eeuwigen levens*. En al degenen die dat niet kunnen zeggen in waarheid, zullen zeker weggaan.

En omdat het einde nabij is zal het nodig zijn dat wij onszelven onderzoeken of wij dat onveranderlijke teken van Gods liefde tot ons in waarheid deelachtig zijn; tot een teken dat onveranderlijk is voor mijn ziel is ook het oordeel over de aardappelen. Want geen zomer gaat er voorbij of mag mijn ziel gevoelen vastigheid in Gods trouw in het uitvoeren van Zijn oordelen.

O, wat is het nodig vanwege onze blindheid om met ware bekommernis uit te roepen: *ben ik het Heere die U zal verraden?* En dat vindt men ook in de ware bekommerde zielen die het om geen uitwendige voordeel te doen is.

Gij zult vragen welk voordeel dat wij ons alleen maar verblijden in de uitwendige waarheden en voordelen van Gods kerk. Want voor een waar kind Gods is dat niet meer dan een lamp zonder licht.

⁴ Bedoelt wellicht, dat Johannes afgoderij bedreef met de engel, en hij met de gevoelige genadeweldaden

Het liefde ook den Heere om mij op die plaats te brengen daar zij riepen: *Hij werpt de duivelen uit door Beëlzebul de overste der duivelen*. En door mijn blindheid kon ik niet geloven dat er een overste der duivelen was. Waarop de Geest mij liefde te ontdekken dat ik zelf een Beëlzebul, een bevelhebber of overste der duivelen was. Want ik leerde uit Davids toestand dat hij mij wel kon aanporren maar mij niet kon dwingen om te zondigen. Maar dat ik zelf de uitvoerder der zonde was.

En wat mijn grond aangaat, waar ik vroeger van geschreven heb, was nog niet meer als de boog in de wolken. Want ik ben nog gebracht in de schepping en ik mocht ondervinden dat het nog voor mijn vaste grond niet bestond in Christus met het verbondmaken.

Maar ik werd door Christus in de schepping gezet en dan mocht ik ondervinden dat ik de aarde bezat; en dat wij de ganse schepping van natuurlijk verloren hebben, tenzij wij door Christus wedergeboren worden. Daar wordt dat woord meer van toepassing: *zie het is al God en Hem*, namelijk Christus. Want God is onveranderlijk en Zijn woord dat Hij gesproken heeft dat kon niet veranderen. En om dat woord moest Christus komen om hetzelfde te vervullen. *Ziet het oude is voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden*. En in een grote bestrijding voor mijn ziel zijnde op een zondagmorgen bad ik tot God en toen kwamen die woorden mijn ziel verlossen: *Let op de vrome en ziet op den oprechten, het einde van dien man zal vrede zijn*.

Och bid toch veel om kruis te dragen in Zijn kracht en niet om van onder het kruis te zijn. Want dan is het 4e vers van Psalm 138. *Als ik door angst en tegenspoed, Ben in kleinmoed*; en wat meer volgt, zeer troostvol voor de ziel.

Dit geschrift hoort toe aan de Wed. C. de Bruijne

Psalm 38 vers 4, berijming Datheen

*Als ik door angst en tegenspoed
Ben in kleinmoed,
Gij mij verkwikket;
Ook tegen mijn wreedsten vijand
Uw rechterhand
Mij hulp beschikket.
Gij zult mijn kruis eindigen hier;
Want goedertier
Zijt Gij gestadig;
Het werk Uwer handen zult Gij
Volvoeren vrij,
O Heer genadig.*

vrode grond niet leek en in Christus met het verbe-
naken, maar ik merkte den Christus in dat scheping getal
en dan mogelijk onder vrede, dat is de aarde bestaet en
dat my de gansche schepping van nature verbor-
helte. En zy mij door Christus weder geboren wurde,
daar nu dat woord meer van besparing liet het is
al God in Hem nam elgh Christus want God is over,
anderlyk. En hym verandert hy gesproken heeft
dat hem niet verandere, en om dat word moest
Christus kinnen om het kenne te vervullen. Het is het
vnde is over bij gegaan. Het is al in een geniden
en in een groote besyding van myn siele. Zy in de
op een zondag mygen had ik het God en ten kenne
de warden. myn siele ver loofen. Selys den. Prom-
en. Het op de op regten. Het einde van die. man. het
ereke. Hy in. Het bid tog veel om krus te dragen en in
hym kragt en niet om van in der besyding te sy
want dan te vers van. Dalm. 138. Als ik dan angte
en tegen spoed ben in. Hien moet. en. niet meer
vde. is heel tarmatul van de siele.

Dit geschrift is
aan de Heer C de Breyer